

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicijska na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Kdo naj bo vipavski deželni poslanec?

Ker se je naš mnogozasluženi gosp. dekan Grabrijan zavoljo visoke starosti svoje odpo-vedal deželnemu poslanstvu, je treba skrbeti za kandidata, kateri bo vreden častnega in važnega poklica vipavski in idrijski okraj za gosp. Grabrijanom v dež. zboru zastopati*).

Po dogovorih z nekaterimi volilci se je sklenilo, namesto odstopivšega poslanca, gosp. Grabrijana kakega moža izmed prostega ljudstva kandidirati, za katerega bodo gotovo vsi volilni možje, večidel sami kmečkega stanu, z veseljem glasovali. Ta mož, katerega vsem volilcem srčno priporočamo, je

g. Matej Lavrenčič,

posestnik v Vrhpolji št. 26 pri Vipavi. Res, da ne nosi gosposke suknje in ni študiral visocih šol, vendar ima on najlepše sposobnosti za ljudskega zastopnika. On je mlad, bistrega uma in trdnega značaja, veren katoličan in navdušen narodnjak, prebira slovenske in nemške časnike, toraj pozna tudi sedanje politično gibanje. Vsi Vipavci ga čislajo kot poštenjaka skozi in skozi in — kar se ne sme prezreti — tudi v idrijskem okraju je znana in priljubljena oseba. Bivši poslanec g. Grabrijan stavi popolno zaupanje v tega moža in želja je njegova, da bi bil ta njegov naslednik v

*) Večkrat se je po znanih, duhovstvu so-
vražnih časnikih očitano bivšemu poslancu gosp.
Grabrijanu, da v očitnih sejah dež. zbora ni go-
voril, ali kdor ve, da je glavno delovanje dež.
zborov v tajnih klubih, kjer se vse prej pretrese,
dogovori in sklene, kar v sejah za to sposobni
govorniki objavijo, bo bedasto besedovanje zlobnih
časnikarjev lahko presodil. Da je pa v klubu
narodnih poslancev beseda skušenega g. Grabrijana
bila tehtna in veljavna, pripoznavajo vsi njegovi
tovarši.

zastopanju našega in idrijskega volilnega okraja. Prvotnih volitev ne bo, ampak volilni možje ostanejo vsi, kakor pri zadnji volitvi v deželni zbor. — Toraj volilci, enoglasno volite vrlega g. Mateja Lavrenčiča, posestnika iz Vrhpolja št. 26, za deželnega poslanca.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 12. avgusta.

Dunajski liberalni listi se jako veselijo, da je 8. t. m. pri volitvi za državni zbor v brnskem okraju grof Belcredi propadel. „Zadnji spoznavalec vzdrževalne politike“, piše „N. fr. Pr.“, „med moravskimi državnimi poslanci je odstranjen. Trpivna politika je zdaj le še na Českem, pa tudi ta dežela ji bode kmalo odtegnjena.“ Liberalci si preveliko upanja delajo; Čehi svoje politike ne delajo tje v en dan in ne preže na časno korist, zato pa so danes ravno tako nepremakljivi, kakor so bili pred leti, in če bi bili morda kaj omahovali, so jih zadnje volitve morale z nova vtrditi in prepričati, da narod česki odobruje njihovo politiko. Da Čehov nikakor ni volja spremeniti svoje politike, razvidno je iz tega, kako njihovi listi pišejo o prihodu cesarjevem. „Mi v potovanju kralja na Česko ne vidimo nič čudnega“, piše „Pokrok“, „tudi iz tega ne sklepamo na porazumljenje. Svojega kralja bomo sprejeli z dolžnim spoštovanjem, pa pri tem se narod zaveda svojega političnega stanja. Čakal bo, če se bode vladar in prvi svetovalec prestola prepričal, je li sedanji položaj kraljestva in českega naroda v soglasju z natornimi potrebščinami avstrijskega cesarstva in okolnostmi sosednjih držav. Vzlasti pa narod nikomur ne dá pravice pozdrava ce-

sarja in kralja smatrati kot pritrjenje k nameram in cilju politike sedanje vlade Njih Veličanstva! Ta izjava ne diši po tem, da bi se Čehi podali na milost liberalcev, kakor se „N. fr. Pressi“ sanja.

Volitev **srbskega** patrijarha Ivačkoviča so cesar 6. t. m. potrdili. Novi patrijarh je imel včeraj ali danes priti v Karlovce k zborovanju, ki se že jutri prične. V prvi seji se prebere kraljevo pismo in se kongres povabi k inštalaciji novega patrijarha, ki bode brž ko ne že 16. t. m. Po inštalaciji bode kongres prenehal in pričela se škofijska sinoda, ki bode izvolila nove škofo.

V **hrvaškem** zboru je 10. t. m. bila velika razdraženost. Mrazovič je bana interpeliral o zaprekah, katere ogerska vlada stavlja pri pripravi hrvaške politične uprave, Makane pa, je li ban dotično osnovo prej predložil cesarju, nego ministru, ali če ni, zakaj ne? Ban je ob enem odgovoril na obe vprašanji, rekši, da dotične osnove se bodo kmalo zboru predložile, da ima pri vladinih predlogih govoriti tudi hrvaški minister, in da ogerska vlada ni delala nikakoršnih zaprek. Jakič pa je interpeliral zaradi zedinjenja krajine s Hrvaško.

Vnanje države.

O **Pruski** poroča nek pariški dopisnik „Daily Telegr.“, da je sklenila s Španjsko neko skrivno pogodbo, vsled katere Bismark Serranu obeta denarjev in če bi bilo treba tudi vojakov, Serrano pa se zavezuje podpirati Prusko, če bi zopet pričela vojsko s Francozi. Tudi to je v pogodbi, da bode Pruska država pripravila k priznanju sedanje Španjske vlade. Nemško-liberalni listi skušajo to tajiti, pa da ta novica ni čisto prazna, razvidi se iz tega, da je Pruska res že državam razposlala pisma

Podlistek.

Kaj se vidi po Dunaju?

(Izv. dop.)

II.

Kaj se zopet pri ovi velikanski palači ljudje gnjetejo? Kolikor morem od daleč razločiti, izstavljene so tudi tam slikarije na ogled — bi li šel pogledat? Sivolasi možje, gospodičine, mladina obojega spola pri slikah postava, gotovo morajo biti poštene, stopiva tje.

O strah in groza! Poštena duša, zapri oči, obrni proč obraz; nedolžnost zarudi, teci brzo naprej, da se ne ostrupiš, da ne umrješ. Toliko slik umetno izdelanih, toda sama naga mesenost: pero se mi ustavlja, roka se brani to nagnjusnost natančneje popisovati. Da bi se bil ustavil tudi slikarju čopič, da bi mu bila odrekla roka in domišljija svojo službo!

Moj Bog! sedaj se mi nekoliko razjasnuje, zakaj je na svetu, posebno v večih mestih, toliko tega najgrjega greha, ki sramoti človeštvo in v zavesti svoje grdobе beži v nočne tmine, se skriva v samotne kraje; sedaj nekoliko umem, od kod vedno pogosteje tožbe, da se bolnišnice zmiraj bolj in bolj polnijo z bolniki, katere razjedajo strašne bolezni, prišle iz hlapčevanja mesenim slastim; sedaj vem, zakaj je grda mesenost tako močna, da oslepi zdravo pamet in se prve natorne postave tako nesrečno prelomljujejo!

Temu je kriva umetnost, a ne prava umetnost, ker ta nam kaže nadčutno lepo v čutni obliki, ta nas povzdigne, nam oblaži srce, ter ga vname v ljubezni za resnično lepoto; toda nepremišljeni, meseni človek umetnost zlo rabi, njegova umazana domišljija stvarja le umazane podobe; te on vtelesi in jih razstavlja po očitnih ulicah. Teh se poprimajo oči premalo skrbnih gledavcev, in meso samo na sebi slabo, se ostrupi, domišljija se

ognjusi, strast se vzbudi, in krasna nedolžnost zvane, shira, zaspi, dušni mir, zdrav razum je uničen.

Pa ko bi bile take ostudnosti le v enem oknu! Na vsak korak jih naletiš! Ogleduj krasne palače sozidane po „ring-u“: kinčajo jih razni kipi razvrsteni po zidu, a malokje so taki, da bi nedolžno lice ne zarudelo; pojdi v razne vrte, in razgleduj ondi lepe cvetke, mogočna drevesa, kakor kača iz vonjavnih rožic te bo pičil pogled na podobe nasajene po potih, mesenost razsipa strup v nedolžna poštena srca. Tedaj slast in strast ti sledi pri vsacem koraku, mladina se strupa napije, grda slast se vname, greh za grehom nadaljuje.

Kako bo spridena umetnost, ali bolj prav, kako bodo sprideni umetniki odgovor dajali, ne rečem le pred strašnim sodnjim stolom razžaljenega Boga, kateri je zaklical „gorje“ pohujševalcem, ampak že pred sodnjim stolom zdravega človeštva. Koliko miru so skalili, koliko nedolžnosti smrtno ranili, koliko oseb,

o pripoznanju Serranove vlade. Da se za špansko republiko jako zanimiva, priča dalje to, da je tje poslala barki „Nautilus“ in „Alabatos“, ki se boste najbrže ustavile u Santandru. Ni tudi brez pomena, da je cesar potrdil razsodbo vojne sodnije, ki je kapitana Wernerja spoznala za nedolžnega, kar priča da je ravnal v smislu svoje vlade, in da je bilo vse, kar so ž njim počenjali, le komedija.

Laška vlada je v veliki skrbi zaradi gibanja internacionalcev, o katerem smo že zadnjič poročali. Vsa društva v Romagni so razpuščena, število vojakov po mestih pa pomnoženo. — „Vaterland“ dvomi, da bi avstrijski cesar obiskal laškega kralja.

Izvirni dopisi.

Iz Dolenjskega, 10. avgusta. (Živinska zaprtija.) Britko, do solz žalostno, pa le preresnično je, kar poroča nekdo v „Slovincu“ št. 87. o grozni nadležnosti že blizu 2 leti trajajoče zdaj gotovo nepotrebne živinske zaprtije. Drznem si pa trditi, da ta dolenjski kordon po svoji sedanji uravnavi ni le nepotreben, ampak znal bi postati tudi jako nevaren, ravno za urnejše razširjanje živinske kuge, da bi ta ondi res razsajala. Vem, da srpo pogledujete ter strmite, ker pravim, da ravno po sedanji kordonski uredbi bi se znala kužna bolezen še le prav na vse kraje raztrositi ali bolje razvozariti.

Pa čujte, kako modro je tu vse vravnano, in potem sodite sami, imam le prav, ali ne. Govorim tu iz lastne skušnje. Obiskovaje svoje prijatelje peljam se po novomeško-krški veliki cesti proti Kostanjevici. Precej v prvi vasi kostanjeviške fare pod Št. Jernejem stoji preko ceste oborožen vojšak, ki ti veli, slamo, koc itd. odložiti, in smeš le na golih deskah in če hočeš prav po turško sedeč se dalje peljati, ali pa jo moraš peš mahitati, drugače ti oboroženi mož kordona predreti ne pusti. Z voza pobrane reči se pa kar lepo zmečejo k drugim ondi že odloženim. Kako lahko bi se na ta način kuga, če bi res kje tam bila, zatrosila! Kajti če bi kdo prišedših odložil tako okuženo reč, okužilo bi se od nje vse drugo, kar ž njo pride v dotiko, in ker vrnivši se vsakdo svojo reč pobere, razvozarili in raztrosili bi kmalo kugo na vse kraje. Zakaj kordon vsaj te previdnosti nima, da bi morali ljudje, ki pridejo iz spodnjih sumljivih krajev, svoje reči odkladati posebej, in tisti, ki pridejo od Novega mesta, zopet posebej?

koliko srečno živčih družin v nesrečo pahnili, koliko solz, obupanja, prepoznega kesanja vzročili, koliko zdravja pokončali! O umetniki, kaj ste z umetnostjo storili! Pa vsaj to niso umetniki, to ni umetnost, to je grda spaka, grda pošast, vsaj nima v sebi niti zrnca npravne lepote, ktera ravno je bistvo pri umetniji, ampak je polna notranje gnjusobe in človeka le v blato poteguje.

Kdor se tacega duha nasrka, gotovo ga bo potem tudi v teoriji zagovarjal in na vso moč dokazoval, kako mora umetnik preskočiti konvencionelne oblike, češ, da jih je le potreba v življenje vpeljala, da umetnik se ne sme na potrebo vezati; kako pa da bi obleka lepoto pačila, da čistemu je vse čisto! Od tod krasoslovne knjige, napačni nauki, od tod zmota na videz našopirjena za resnico, da se potem praktično teoretično mesenost vzbuja, vtrjuje in razširja.

Ko ta vir tolike umazanosti zagledam in razmišljam, nehote se mi vzdigujejo v

Vrh tega so se pa vse te reči odmetavale na Prekopah in v Kostanjevici ravno ondi, kjer se je vaška ali mestna živina morala memo goniti na pašo in k napajanju. Z lastnimi očmi sem videl, kako je zdaj eno zdaj drugo iz med memogredoče govedi urno hlapnilo ali šavnilo po tam ležeči kermi in jo pohrustalo.

Tako se tedaj domači živini, ako so reči okužene, kakor nalašč nastavljajo. Ravno po ti „premodri“ kordonski uravnavi bi se morala tedaj živinska kuga še le prav razširjati po zaprtiji podvrženih dolenjskih pokrajinah in tudi razvozariti široko na okrog.

V Kostanjevici videl sem pa še neko drugo reč, bi bila res prav smešna, ako bi ne pisal o tako resnobni in tužni stvari, kot je ravno goveja kuga. Malo od kostanjeviškega mestica pri mestnem pašniku ima mesar v nekem hlevu svoja kozleta pripravljena za klanje. V mesto v svoj navadni hlev jih ne sme pregnati, to bi bilo nevarno. Ali tam na pašniku se s temi kozli brez skrbi skupaj pasejo mestjanov prasci, konji, govedo in kozli. Kaj si mora tedaj navadni človek misliti tih od ene strani nespametnih od ene pa prenapetih uravnavah. Ko bi stvar tako resnobna ne bila, vse one, ki imajo priti kordonski vredbi kaj govoriti in te nespametnosti vidijo z lastnimi očmi, pa jih ne odstranijo, bi poslal za svetovalce — pa ne dvorne ali deželne, pač pa našemu „Brenceljnu“ v Ljubljano.

Enkrat so imeli ti kozli celo vojaške straže, ki je bila pred njihovim hlevom; ko bi bili zamogli, bi se bili prav lepo zahvalili za tako čast, ker zaprti so morali biti, še hujši kakor jetniki na ljubljanskem gradu. Nekdo jih je bil pri okrajnem glavarju ovadil, da so horvaški in ne kranjski, zato hajdi v ječo z njimi. Pri drugačnih okoliščinah in razumnejših uravnavah bi bilo to popolnoma prav. Ali da so kozli celo 2 ali še celo 3 dni morali zaprti čakati, predno se je gospodu komisarju zjubilo priti iz Krškega, to presega vse meje zdravega človeškega razuma. Mesar je bil v strahu, da mu kozli od vročine in smradu v hlevu ne pokrepajo.

Kazni menda druge ni bilo, razun da kozli, katerih sam od sebe ni hotel nobeden poginiti, so morali biti vsi naenkrat zaklani in potem hitro razprodani. — Tudi sme mesar le po eno živinčce, ali eno kravo, ali eno kozo itd., menda kolikorkrat hoče prignati, le po več na enkrat ne. Človek z navadnim človeškim razumom bi pa menil, da se po okuže-

domišljiji podobe grških cesarjev kipoborcev in skoraj želim si jih v naša mesta vsaj za nekoliko dni, da bi jih osnažili in očedili, da bi vse grde podobe raztrgali in razteptali. Ha, umetnost je sama sebi namen. Poberite, poberite se mi s tem naukom, vsaj je psihološko nemogoč. Ako ga pa hočete zagovarjati, dobro, potem zaprite te podobe v temne kleti, kamor ne pride živa duša, potem bo res sama sebi namen.

Kako se dandanes sledi za tistimi osebam, ktere so imele toliko poguma, v mesnem času Bogu sv. čistost obljubiti, kako se sumničijo, kako se posebno za samostane kujejo policijski zakoni (morda bodo kmalo zaukazali, da se morajo iz stekla sozidati!), da bi se kaj zoper „Sittlichkeit“ ne pregrešili, a za tako očitno prodajanje in razširjevanje nesramnosti se pa nič ne stori. Zoper to oskranjevanje človeške časti naj bi se v zborih interpeliralo, govorilo, naj bi se zakoni kovali in postrili s hudimi kaznimi.

nem, če tudi le enem živinčetu poprej raztrosi živinska kuga, kot po 20, ali 30terih neokuženih.

Enkrat ponosno primaršira pet kozlov čez most, tedaj skoz kordon pet kozlov, ne vedočih, kak strah je za-nje v Gačevi štacuni, kjer je bil grof Chorinsky. Kaj vraga, 5 kozlov skupaj, in brez mojega dovoljenja jo mahajo v mesto, si menda misli, to pa ne, to ne sme biti. Hajd, nazaj; kdo je dovolil? Čuje se strahoviti glas okrajnega paše. Vse gleda preplašeno, kaj bode le zdaj, kajti skozi kordon so že bili. Pa gospod grof da se pogovoriti pod trdimi pogoji: Kozli sicer smejo v mesto, a precej morajo biti umorjeni. Mesar utrujen, prišedši domu zapre kozle, da se poprej malo okrepeča in potem na klanje poda. Pa že je vojak za njim, žugaje mu: na povelje gospoda grofa se imajo kozli ali precej poklati, ali pa odgnati. Počakajte vendar, da se nekoliko oddahnem, odgovoril je mesar. Pa kmalu pride drug vojak, ki se menda na povelje vsede na prag ali kam, rekši, da ne sme odtod, dokler vsi kozli niso mrtvi. Mesarja zgrabi nevolja, zakolje 2 kozla, tri pa veli nazaj odgnati. Svet bi skoraj mislil, da pri tako resnobni reči, kakor je živinska kuga, je kaj tako smešnega, da ne rečem neumnega, skoraj nemogoč, pa je vendar le gola resnica vse, kar tu poročam. Kako bi tedaj naš kmet po takih nepostavnostih in nespametnostih na kordon in druga velevanja zoper zatrosenje živinske kuge še kaj držal? Čemu sploh posebno še zdaj ta kordon? Čemu toliko nepotrebnih stroškov, čemu toliko sitnost ubozemu kmetu, ki že tako nima večkrat še solda ne, da bi si kupil soli ali kruha ali obleke ali živinčce za obdelovanje zemljišča, ktero je po tolikih davkih že tako vse zadolženo? V bližjem hrvaškem okraju Gorjancev bila je boje že larsko leto po oni grozni toči vsa zaprtija odpravljena. Zakaj se ni poklical kak izurjen, izučen živinski zdravnik? Že zbog ljudi bi se moralo to storiti. Zakaj so v komisijah hodili le večidel grof Chorinsky sam, pa še kak ranocelnik ali konjederec? Ljudje so navadno rekli, da je konjederec med njimi naj več vedel.

Tudi to priča, da prave goveje kuge na Dolenjskem nikdar ni bilo, ker akoravno se je marsikje pod pretvezo te bolezni pobila živina, vendarle nikdar slišati ni bilo, da bi v onih selih ali vaseh bilo zbolelo za to boleznijo še kako drugo živinčce. Da bi se pa povsod dala ta grozno huda kužna bolezen kar na mahlej zadušiti, tega ne verjame noben pameten in skušen človek. Prvi vol, ki je krepnil v neki vasi fare šentjernejske je boje poginil zaradi plevah zabasanega želodca, kar naenkrat pa so hrup zagnali, da je goveja kuga. Kmet je neki kupil 2 voliča nekje na Hrvaškem. Enega je še prodal o pravem času, menda na Rako ali mesarju, ali komu že. Drugi pa mu je krepnil. Akoravno pa je živinčce prignal iz Hrvaškega, je za druga na povelje c. k. komisije pobita živinčeta prejel še plačilo. Zdaj pa ko res že nikdo na zaprtje in prepoved več mislil ni, hoče se neki kmetič iz Kostanjevice, ki kordona še prestopil ni, tako grozno kaznovati zaradi prestopka te prepovedi. Sploh pa moram reči, da mi je dolenjsko ljudstvo pravilo res prav čudne reči, posebno o gosp. grofu Chorinsky-u in še nekem drugem c. k. gosp. uradniku v Kostanjevici. Ako je vse to res in možje so rekli, da so pripravljene vse to spričati, le povem naj jim, kam naj se obrnejo, ker skoraj že ne morejo prenašati; nekteri so celo rekli, da so že mislili vse prodati in se izseliti — potem tudi od

cesarja potrjene postave pri tih gospodih nimajo nobene veljave. Ako bode potrebno, hočem govoriti z izgledi, z dokazi. O dolenski zaprtiji pa upamo, da bode pomagal naš deželni zbor, ker tisti, ki se štulijo za naše državne poslance posebno Pfeifer voljen na Dolenskem, se za take tuge ubozega ljudstva še ne brigajo ne; rajši z drugimi nemškimi in nemčurskimi tovarši kujejo jeklene okove tudi za versko prostost ubozega naroda slovenskega. Saj pa tudi žanjejo splošno zaničevanje med našim poštenim katoliškim ljudstvom!

Hrvaška, 9. avgusta. (Osnova za deželni zbor. — Profesorji na vseučilišču.) — Naše državno preustrojenje se le počasi svojemu cilju približuje, kajti mi smo že tako srečni, da imamo vedno tam največ sovražnikov, kjer gre za naše dobro in za napredek naše zemlje. Pa da so že ti sovražniki očitni, naj bi že bilo, nego oni so skrivni in zraven še največji hinavci in verolomci. Danih obljub ne držé, nego po svoji glavi jih tolmačijo, in kjer gre za njihovo korist in našo škodo, jih prelomijo brez strahu. Kako se trudijo naši možje, da bi preustrojili upravo v naši zemlji! Kako so oni skoz celo zimo imeli konferencije ter sestavljali osnove, ktere bi se bile imele zboru predložiti, da jih on pretresa in, če so dobre, tudi odobri! — Ali vse te osnove so morali tudi v Pešti pretresati in presojevati, niso li zoper Ogersko narejene in niso li prekoračile meje nagodbe med Hrvaško in Ogersko. In to so Ogri staknili pri veliki nemarnosti našega ministra, ki mesto da brani našo avtonomijo, še proti njej dela, da je le Madjarom ustrezno. To se je najbolj pokazalo pri osnovi za uredenje notranjih zadev. Mažuranič namreč je bil odstranil velike župane, kar Madjarom, se ve da, ni po volji, ker jih oni sami niso še odstranili, ter je hotel županijsko vredenje pustiti, politično upravo pa ločiti od sodnijske, kakor je pri vas v Cislajtani. To bi bil pri nas velik korak k poboljšanju našega sodstva, ki je strašno zanemarjeno, pa tudi politične uprave, kajti posel bi bil razdeljen in mnogo lažje, nego dozdej. Ali to zboljšanje Madjarom ne dopada, nego oni bi radi velike župane nazaj, samo da Hrvaška ni drugač urejena, kakor Ogerska; sploh rečeno: Madjari bi radi Hrvaško videli, kot kakšno madjarsko županijo. „Obzor“ ima zaradi te osnove oster članek, obrnjen proti hrvaškemu ministru in ogerskim državnikom ter hrabro brani avtonomijo Hrvaške in zbor in ves narod kliče, da naj se hrabro poteguje za predloge narodne hrvaške vlade.

Nj. Veličanstvo cesar je imenovalo privatnega docenta indogermanskega prispodobljajočega jezikoslovja na vseučilišču v Pragi, g. dr. Leopolda Geitler-a, za javnega rednega profesorja slovanske filologije na filozofični fakulteti hrvaškega vseučilišča v Zagrebu. Zdaj je vseučiliščno starašinstvo popolnoma, in zdaj bodo menda zbrali še druge profesorje, ki jih do zdaj manjka. Za zgodovino sta dva kandidata izmed mnogih, ki se potegujeta za profesuro. Eden je dr. Peter Tomić, profesor na veliki realki v Rakovcu, mlad, talentiran, učen mož, drugi pa je Nodilo, profesor na gimnaziji v Zadru. Prednost ima iz več obzirov prvi, ali brž ko ne bode drugi imenovan, ker se neke visoke glave za-nj potegujejo.

Domače novice.

Ljubljana, 13. avgusta.

(„Narodova“ vedno prekuhovana „moral“) se je zopet pogrela v novem napadu na škofa Rudigiera. Ta „moral“ je: 1. Vsak škof, ki je bolj Bogu pokoren kakor ljudem, je „fanatik“. 2. Kdor ta nauk o prvi pokorščini do Boga učí, on ljudi „hujska“. 3. Državne postave so čez vse „svete“, le „Narod“ je še „bolj svet“, ker je bolj državin od države same, zakaj ko bi on imel oblast, bi bil že davno škofa Rudigiera v svoji „nefanatiški jezi“ v luknjo vtaknil. Sicer pa „Narod“, ki se je z duhovskim denarom rodil in na noge zlezal, ostane pri svojem principu, da „farški denar“ je dober in zaželen vsim „mladim“, samo duhovne naj strela vse pobije; le toliko naj še živé, da „Narodna tiskarna“ dobi tisk novega besednjaka.

(Iz c. k. zdravstvenega sveta) povedo „Novice“ dogodbo, ktera kaže predrzno vsegamogočnost birokrata, ki se od nog do glave „verfassungstreu“ klicati dá, pa vendar glavnega pravila ustave ne spoštuje. — Zdravstveni svet protestiral je zato v svoji seji 8. t. m. zoper samovoljno ravnanje rudarskega predstojnika idrijskega g. Lipolda pri oddaji službe c. k. rudarskega fizika. Služba bila je razpisana, prosilo je za-njo 13 zdravnikov. G. Lipold pa pošlje zdravstvenemu svetu samo 4 prošnje, češ, da ostalih 9 ni sposobnih za to službo; zdravstveni svet naj izbere med temi štirimi, ako pa tega neče, pošlje naj v kratkem prošnje nazaj! — Zdravstveni svet, ki ima po ustavni postavi pravico, nasvetovati sposobne može za vse zdravniške državne službe v deželi, zahteva prevdariti vse prošnje, — a to postavno zahtevanje odbil je pašabirokrat Lipold, in kar brez predlogov zdravstvenega sveta stavi naravnost ministerstvu nasvet, ki je izvolilo dr. Jenkota za rudarskega fizika. Mi ne rečemo, da dr. Jenko ni sposoben za to službo in se ne spuščamo v preiskavo, zakaj je gosp. Lipold ravno njega pred vsimi nasvetoval; ker pa se je po mislih vsih udov zdravstvenega sveta v tem slučaju prelomila postava od 30. aprila 1872 in je po takem birokratičnem postopanju zdravstveni svet razžaljen v svoji časti, zato je sklenil, pritožiti se pri ministerstvu. Radovedni smo, ali bode ministerstvo pritožbo zdravstvenih svetnikov, ki radovoljno in brez plačila služijo vladi, rešilo ugodno in v čast zdravstvenega sveta ali ne. Ako bi se tako naprej ravnalo z zdravstvenim svetom, si bo pač vsak zdravnik premislil, vstopiti v to kompanijo, ki bi bila le peto kolo v zdravstvenih zadevah, in na smeh vsemu občinstvu. Pojdite rakom žvižgat s takimi vstavnimi postavami, ki jih z nogami taptati sme vsak birokrat!

(Učiteljem.) Nasvetu družbe kmetijske, naj bi prihodnji mesec nekoliko kranjskih učiteljev ljudskih šol šlo v Gradec, nekoliko pa v Gorico, kjer se bodo nauki kmetijstva predavali slovenski, je pritrdilo ministerstvo kmetijstva ter deželni vladi zaukazalo, naj v ta namen učini po zaslišanji deželnega šolskega sveta, kar je potreba.

(„Včerajšnji Narod“) pravi, da to, kar smo v zadnjem listu pisali o njegovem vredništvu, so klerikalna „pia, desideria“, družega nič.

Naj „Narodu“ naravnost povemo, da nam je pač vse eno, kdo ima v rokah Narodovo vredništvo. Za Narodno tiskarno pa ne more vse eno biti, ker Jurčič s svojim surovim udrihanjem bode pogin „Naroda“ pospešil. Sicer pa se nam čudno zdi, da „Narod“ tako pre-

drzno prezira Razlagova vabila. Mar meni, da se je dotično pismo skovalo v naši redakciji?

(Poslancu odpovedal) se je zdaj tudi g. Leopold Jugović, zastopnik kranjskega in loškega mesta. To je storil zaradi tega, ker je prodal svoj mlin v Kranji in se podal v Aleksandrijo, ne pa, kakor se je govorilo, ker je faliral; ta govorica je prazna izmišljija.

(Zakon po novi postavi v Ljubljani.) Na „rotovžu“ je nabit oklic ženina in neveste, ki hočeta v zakon stopiti; on je železnišk konduktér in katoličan, ona krčmarja hči na šentpeterskem predmestju in luteranka. Ker nista hotela dati obljube, da bosta otroke katoliško izredila, ne moreta se oklicati v cerkvi, toraj sta nabita na „rotovžu“. Poročal ju bo luteranski fajmošter.

(Pruski minister za pravo) je ukazal kaznovati tiste, kateri razširjajo misel, da je napad na Bismarka bila napravljena komedija.

(Sokol) bode obhajal v saboto 15. avgusta svojo desetletnico s sledečim programom:

Popoldne ob dveh skupni odhod sokolov skozi rožniški gozd na Drenikov vrh, kjer bode zabava s telovadbo, petjem in godbo, zvečer ob osmih v čitalnici na vrtu slavnosti petjem, godbo, plesom umetnim ognjem in loterijo. Vse prijatelje „Sokol“ najvljudneje vabi. Ako bi bilo vreme neugodno, je slavnost drugi dan, to je v nedeljo.

(Našlo) se je 56 gold., nekaj loterijskih listkov in pismo v ulicah pri mestni bolnišnici (Barmherzigergasse). Kdor je to zgubil, naj se oglasi na rotovžu.

Razne reči.

— Zahvala. Konec lanskega in letošnjega šolskega leta sem prejel od slavne „Matice slovenske“ v Ljubljani pridni slovenski mladini tukajšnega gimnazija za dar 111 najboljših od Matice izdanih knjig, vrednost čez 40 gold.

Letos mi je tudi čast. gosp. Fr. Kapus, trgovec tukaj, iz enakega namena izročil 27 od Matice izdanih knjig, vrednih 28 gold.

Za prelepe te darove bodi imenovanim blagosrčnim dobrotnikom čast in presrečna zahvala.

Bodi ko zrnja izmet, poženi obilno klasovja.

V Celji, 7. dne vel. srpana 1874.

Orešec.

— V Gorici hočejo napraviti novo dekliško šolo z nemškim jezikom. Pri tem pa, da je v Gorici že toliko ženskih samostanov in vstavov z dobro odrejo ženske mladine, je nova dekliška šola z nemškim jezikom nepotrebna, ker na Goriškem je dve tretjini Slovencev in ena tretjina Italijanov. Kdor je zmožen nekoliko pogledati v avstrijske razmere in v prihodnost, mu ni mučuo spoznati, da gnanje za nemško propagando odsihmal nikjer ni več v korist Avstriji, toliko več pa v korist pruske nenasitljive samogoltnosti. Že pred več leti se je neka pruska osebnost v Ljubljani ustila s ponemčevanjem tje do Adrije, in če pride do kakega novega potresa, se utegne pruska poželjivost sklicevati na nemške šole po slovenskih mestih, in sklep je zdajci gotov: „To je vse po večem že nemško, kos velike Nemčije“. Silo brlav mora biti, kdor dandanašnji tega ne spozna. Pustite že enkrat vsakemu narodu njegovo lastno besedo, saj s spoštovanjem narodovskih lastnij spoštujete sami sebe.

Spominjam se o tej priliki, da goriški Slovenci so pred kratkim prosili pri vladi nove

slovenske ženske pedagogije. Namesto slovenske pedagogije bodo dobili novo nemško šolo, in za dekliško nemško šolo utegne kmali priti nova nemška dekliška pedagogija namesto slovenske. Ali bi ne bilo primerniše za ondotne Slovence na to tišati, da se po dobrih že obstoječih samostanskih šolah tudi slovensko uči? V kakošnem duhu so nove pedagogije, to je znana reč. Pri vsih takih društvih je pazno na to gledati, če imajo v resnici biti blagorne za čvrsto odrejo na katoliški podlagi ter zares v korist narodu.

— Program c. kr. državne realne gimnazije v Kranji l. 1874 ima v sebi prav znamenite „Črtice iz življenja dveh kranjskih rojakov“, ki sta župnik Luka Knafelj in dr. Ferdinand Zupančič, spisal profesor T. Zupan. Vstanovil je prvi po svoji oporoki od 16. junija 1671 štiri štipendije kranjskim večim vseučiliščem; na Dunaju do l. 1855, kadar je dr. Zupančič postal nadzornik knafeljevi vstanovi, se jih je bilo naraslo 19 po 120 gld. konv. den., do l. 1866 po modrem ravnanji pa se jih zmnožilo na 30 po 240 gld. a. v. Kolika dobrota ubožnim kranjskim dijakom in le želeči je, da bi se živati mogle tudi po družih mestih, na pr. v Gradcu, Zagrebu itd. Posebne pomembe je v jako marljivo sestavljenih črticah od besede do besede ponatisnjeno Knafeljevo vstanovno pismo, priobčeno l. 1676. — Učencev je štela gimnazija s 4 razredi v začetku leta 71, na koncu pa le 62, kar je pač malo; navadnih učiteljev z ravnateljem vred pa 8.

— Koze so se v Cirknici zopet prikazale in so deloma hujše, kakor poprej.

— Samomor poslanca. Poslanec gornje-avstrijskega dež. zbora Haslinghner se je te dni ustrelil. Povod temu groznemu činu so bile njegove neprijazne finančne razmeve.

— Samomorov na Dunaju meseca julija bilo je 35; tako ogromnega števila se že nekaj let sem nikdo ne spominja. Obesilo se jih je 10, utopilo 8, ostrupilo 7, ustrelilo 7, z višočine so skočili 3; med temi 35 je bila tudi 1 ženska.

— Okoli Tokaja po nogradih je te dni toča strašno potolkla in posestniki so nad letošnjo vinsko biro čisto obupali.

— Nunski samostan v Imbratovicah je 2. in 3. t. m. s cerkvijo vred pogorel. V samostanu je bil tudi dekliški zavod.

— Maršal Bazaine je v nedeljo-večer pobegnil iz ječe na otoku sv. Marjete. Spustil se je na morje po vrvi, kjer ga je čakala laška ladija. Vlada žuga hudo kaznovati pomočnike k begu.

— Garibaldi je nevarno zbolel.

— Universa v Zagrebu se slovesno prične 19. oktobra.

— Draga seja. Znano je, da je 2. t. m. imela ogerska zbornica poslednjo sejo. Samo 1 glas se je tu oglasil, da gledé finančnih razmér ogerskih, koje so zdaj v žalostnem položaju, ni primerno za samo eno sejo zahtevati dihte in odškodnine za stanovanje za celi mesec avgust. Ker je pa blagajnica bila prazna in je finančni minister pozabil na novce, so morali s krikom in teremtovanjem odlaziti. Koliko bi bil vsak poslanec in vsi skupaj prejeli, nam kažejo sledeče številke. Poslancev je 448, vsaki bi bil pa prejel mesečne dihte 562 gld., tedaj bi bila ena sama seja Ogorsko veljala 252.000 gld.

— V Genevi (Genfu) na Švicarskem je unidan tisti zloglasni odpadnik Loyson Jacint nekega družega odpadnika ekskomuniciral, ker mu ni hotel pokoren biti. To odpadno revše,

ki se imenuje „starokatoliški župnik“, je od vsih strani zaničevano (kar se na za zadnje onim godi, ki se čvrsto ne drže namestnika Kristusovega) — in zdaj v takem stanu se svoji službi odpoveduje. — Drugi odpadnik Döllinger, čegar ime že komaj kdo kdaj izreče, napoveduje 14. grudna v Bonu na Nemškem „posvet za veliko zedinjenje vseh kristijanov“. Döllinger pa se bo v Bonu prepričal, če se še ni, da tisti, ki od papeža odpade, dela le „veliko zmešnjavo“, ne pa velikega zedinjenja.

— Angleški časniki vsih strank obsojujejo posredovanje nemškega brodovja v španjskih vodah.

— Serranova republika. Nekdo malo zijalastih je v zboru politikov poprašal ruskega diplomata, kaj je to, da car noče priznati maršala Serranove republike? Odgovori mu Rus: „Gotovo petrograjska vlada ne želi zastajati za drugimi; pa kaj hočete? Do sedaj v Evropi maršala Serrana še nihče ni priznal — razun general Pavia!“ — Ta odgovor je dober v premišljevanje tudi tistim „prebrisanim“ časniškim politikarjem, ki nestrpljivo čakajo priznanja teh „preslavnih republikancev španjskih“, ki so pri vsi Bismarkovi pomoči za vsakim grmom od Karlistov tepeni; — teh vitezov, ki se znajo bolj vojskovati proti „jezuitom“ in „klerikalcem“, kakor pa proti vojskam postavnega kralja!

— Dame uniformirane. Vradnikom ženskega spola pri poštnih uradih na Dunaji se je dovolilo, da smejo v službi nositi obleko po vzoru uniformiranih sukenj moških uradnikov.

— Slovaški rodoljub, župnik J. Victorin, čegar smrt smo minuli teden objavili, zapustil je v svoji oporoki 4000 gold. in svojo knjižarno „Slovenski Matici“ slovaški. Ravno tako je daroval „Matici česki“, „Matici srbski“, dalje: „Matici slovenski v Ljubljani“ in jugoslovanski akademiji denarne zneske nam dosedaj še naznane.

— Česka junakinja in nemški epos. Revna, poštena deva česka našla je l. 1866 v vojski pruskega husarja ranjenega in umirajočega. Bil je revež edini sin bogatega posestnika v porenskih deželah. Dekle se usmili nesrečnega ter mu dolgo časa zvesto streže.

Ko je pak v njenem kraju kolera se prikazala, spremila je na pol zdravega husarja domu k očetu, kjer je postala njegova nevesta. Gimnazijski ravnatelj na Nemškem J. Rein-

ckens porabil je to prigodbo, za tvarino idilične pesmi: „Deva iz Česke“, ki obsega prekrasno ličenje družbinskega življenja na Porenskem.

Eksekutivne dražbe.

17. avg. 3. Jož. Pregelj-ova hiša in vrt v Krakovem hš. št. 16 (4500 gl.) v Ljubljani. — 3. Mat. Majer-jevo (1007 gl.) v Črnomlju. — 3. Mat. Rahne-tovo iz Dragočan (1657 gl.) v Kranji. — 2. Karol grof Lichtenberg-ovo posestvo „Koča vas“ (4079 gl.) v Ljubljani. — 1. Fr. Kos-ovo iz Polhovega gradca (600 gl.) na Vrhniki. — 1. Fr. Fink, krojač v konkursu, — 1. K. Voltman, klobučar v konkursu, oba v Ljubljani. 18. avg. 3. Mart. in Marije Belan ove iz Vrha (415 gl.) v Kočevju. — 3. Mik., Jur. in Katarine Valand-ove (1260 gl.) v Črnomlju. — 3. Fr. Klemenčič-ovo (1750 gl.) v Krškem — 1. Frančiške Pugel-nove z Raplovega (315 gl.) v Ribnici — 2. Jan. Jakleč-ovo iz Spodnje Lekvice (1300 gl.), 2. Jak. Težak-ovo iz Zgornje Lokvice (1820 gl.), obe v Metliki.

Telegrafične denarne cene

12. avgusta.

Papirna renta 71.90. — Srebrna renta 74.80. — 1860letno državno posojilo 107. — Bankine akcije 974 — Kreditne akcije 243.75. — London 109 75. — Srebro 103 50. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.79.

Denarstvene cene.

11. avgusta.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	71.80	71.90
5% renta v srebru	74.80	74.90
Srečke (lozi) 1854. l.	99.25	99.25
„ 1860. l., celi.	107.25	107.35
„ 1860. l., petinke	111.50	111.50
Premijski listi 1864. l.	133 50	134.—
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.50	94.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—.
Ogorske po 5%	78.25	78.75
Hrvaške in slavonske po 5%	79.—	78.—
Sedmogradske po 5%	75 —	75 50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	973	975
Unionske banke	125 25	125.50
Kreditne akcije	244.50	244.75
Nižoavstr. eskomptne družbe	900.—	905.—
Anglo-avstr. banke	155.75	156.—
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	159.—	159.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	106.—	106.50
„ 50 „ „ „	52.—	53.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	25.—	25.50
Salmove „ 40 „ „ „	31.—	32.50
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	25.50	26.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „	28.50	29.50
St. Genois „ 40 „ „ „	24 —	25.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	18 50	19.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	—.—	—.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.23	5.25
Napoleonov or	8.77 1/2	8 78
Srebro	103 40	103.60

Razglas.

Ker c. kr. priv. vzajemna zavarovalnica v Gradci sedaj tudi premakljive stvari vsake vrste proti ognju zavaruje, si šteje podpisano vodstvo v čast zdaj ob času žetve p. n. gruntne posestnike na **zavarovanje poljskih in senožeških pridelkov proti ognju** posebno opomniti.

Zavarovalne ponudbe sprejemajo se v pisarnici vodstva v Gradci, Sackstrasse št. 29, pri glavnih zastopništvih v Celovcu in Ljubljani, kakor tukaj pri okrajnih zastopništvih, koder se tudi opravilna razjasnila z največo radovoljnostjo podelijo.

(41—1)

Vodstvo vzajemne zavarovalnice v Gradci.

